

ARTICLE INFO

Received: 28th June 2022

Accepted: 01st July 2022

Online: 15th July 2022

KEY WORDS

to'qimachilik, tola, ip, xom ashyo, elastik tiklanish, zichlik, rang, namlikni tiklashyumshoqlik, barqarorlik.

To'qimachilik tolalarining xususiyatlari:
To'qimachilik tolalari, ehtimol, ularning nozikligi bilan eng aniq tavsiflanadi; ular uzun va juda nozik. Tabiatda ko'plab tolali tuzilmalar mavjud, ammo to'qimachilik matolarini yaratish uchun faqat ipga aylantirilishi mumkin bo'lganlar mos keladi.
To'qimachilik tolalari keng doiradagi ilovalar uchun ishlatiladi, ammo foydali bo'lishi uchun ular turli toifalarda tegishli xususiyatlarga ega bo'lishi kerak. Tolaning ma'lum bir yakuniy foydalanishga mos kelishini hal qilishda e'tiborga olinadigan odatiy toifalar. Elyafning xususiyatlari haqida bilishdan oldin, to'qimachilik tolasini nima ekanligini bilishingiz kerak? Biz tolanini quyidagicha belgilashimiz mumkin; to'qimachilik mahsulotlarini qayta ishlash uchun mos bo'lgan yuqori uzunlik va kenglik nisbatiga ega bo'lgan tabiiy yoki sanoat har qanday modda; matodan ajratilishi mumkin bo'lgan eng kichik komponent, sochlar, tabiatda bo'lgani kabi.

TO'QIMACHILIK TOLALARINING XOSSALARI

Bozorov Shohabbos

Termiz-muhandislik texnologiya instituti magistri,
Termiz shahridagi Prezident maktabi tarbiyachisi, O'zbekiston
shokhabbos_910@maill.ru

<https://doi.org/10.5281/zenodo.6837529>

ABSTRACT

Maqolada to'qimachilik tolalarning o'zi nimaligi, uning xususiyatlari, toladan ipni hosil qilish, to'qimachilik uchun xom ashyolarni yaratish, to'qimachilik tolalarining asosiy xususiyatlari yoki uning istalgan yoki ikkilamchi xossalari borasida ma'lumotlar keltirilgan.

Shuningdek, men to'qimachilik tolasini haqida to'liq post chop etdim.
to'qimachilik tolalarining xususiyatlari
To'qimachilik materiallari qarshiliksiz istalgan shaklga o'tishga qodir va o'rtacha asinma muddatiga chidamli. Ular bu xususiyatlarni tolalar va iplardan oladi. Ip, o'z navbatida, tolalar to'plamini bir-biriga burish orqali hosil bo'ladi. Shuning uchun yakuniy to'qimachilik strukturasi xususiyatlari ko'p jihatdan ular ishlab chiqarilgan tolalarning xususiyatlariga bog'liq bo'lishi aniq. Elyafning bu o'lchovli xususiyatlari ularni to'qimachilik xom ashyosi sifatida ishlatishga asoslanadi. To'qimachilik tolasini bo'lish uchun u ma'lum xususiyatlarga ega. To'qimachilik tolalarining xususiyatlari quyida muhokama qilinadi:
Elyaf xususiyatlari tasnifi:
To'qimachilik tolasini belgilash uchun har qanday material ikkita muhim xususiyatni qondirishi kerak, xususan:

To'qimachilik tolalarining asosiy yoki asosiy xususiyatlari

To'qimachilik tolalarining istalgan yoki ikkilamchi xossalari

A. To'qimachilik tolalarining asosiy yoki asosiy xususiyatlari:

Uzunlik va kenglik nisbati yuqori

qat'iyatlilik

Moslashuvchanlik

Yigiruv sifati (birlashma)

Bir xillik

B. To'qimachilik tolalarining istalgan yoki ikkilamchi xossalari:

Jismoniy shakl

Elastik tiklanish va uzaytirish

barqarorlik

Yonuvchanlik va boshqa termal reaksiyalar

Zichlik

Yorqin

Rang

Namlikni tiklash

Umuman olganda, to'qimachilik tolalarining xususiyatlari quyidagicha tasniflanadi:

Jismoniy xususiyatlar

Kimyoviy xossalari

Mexanik xususiyatlar

1. Fizik xususiyatlari:

Uzunlik ——— Kishan (15-150mm)

Kuch / o'ziga xos quvvat (g/den)

Noziklik ——— Uzunlik: Kenglik = 1000:1

siqish

Ko'ndalang kesim shakli

Yetuklik

Yorqin

Yumshoqlik

barqarorlik

Bo'sh ish

Zichlik

ko'rinish

Moslashuvchanlik

Kuch

Cho'zilish

Namlikni tiklash (MR%) va namlik miqdori (MC%)

O'ziga xos tortishish (g/cc)

Elastik tiklanish (%)

Dastlabki Young moduli (g/den)

Buzilish uzunligi (km)

Kengaytma (%)

Shishish

Statik elektrlashtirish

Oqartirish

Maxsus issiqlik

Yonish harakati

Issiqlik o'tkazuvchanligi

Peeling harakati

Cheklangan kislorod talabi (LOI%)

Degradatsiya

2. Mexanik xossalari:

Kuch (qat'iylik) (PSI)

Elastiklik (qayta tiklanish foizi)

Kengaytirish (uzluksiz kengayish)

Qattqlik (qattqlik)

3. Kimyoviy xossalari:

Suvli va organik erituvchilarda eruvchanligi. To'qimachilik tolasida kerakli boshqa doelarning foydali xususiyatlari quyida keltirilgan.

bo'yoqlarga munosabat.

Namlikni yutish qobiliyati

Buzg'unchi ta'sirlarga qarshilik, shu jumladan; yorug'lik, termal barqarorlik, bakteriyalarga, changli chiriyotgan va boshqa halokatli hasharotlarga, agressiv kimyoviy moddalarga qarshilik.

Yuqoridagi xususiyatlarga ega bo'lmagan holda, to'qimachilik tolasida quyidagi xususiyatlarga ega:

Elektr xususiyatlari: elektrostatik zaryadning to'planishi.

Issiqlik xususiyatlari: erish nuqtasi, Tg, termal parchalanish, yonuvchanlik.

Biologik xossalari: mikroorganizmlarga qarshilik, biologik moslik, biologik parchalanish.

Optik xususiyatlar: aks ettirish, sinishi, yorqinligi, shaffofligi

Yuzaki xususiyatlar: namlash, ishqalanish

Strukturaviy xususiyatlar

Akustik xususiyatlar

Radiologik xususiyatlar

Atrof-muhit xususiyatlari

Burilish xususiyatlari

Ishqalanish xususiyatlari

Quyida to'qimachilik tolalarining ayrim xossalari haqida qisqacha ma'lumot berilgan.

a) tola uzunligi:

Bu eng muhim xususiyatlardan biridir. Boshqa narsalar teng bo'lsa, tola qancha uzun bo'lsa, ip shunchalik mustahkam bo'ladi. Texnik to'qimachilik tolalari uchun pastki uzunlik chegarasi kamida 1 sm bo'lishi kerak. Tijorat chegarasidan past bo'lgan tolni iqtisodiy jihatdan yigirib bo'lmaydi.

Ko'pgina tabiiy to'qimachilik tolalari shtapel sifatida mavjud va ularning uzunligi sezilarli darajada farq qiladi. Masalan, paxta tolasining uzunligi 12 dan 36 mm gacha (sifatiga qarab).

References:

1. Barkamol avlod orzusi . Tuzuvchilar: SH.Qurbonov, R.Aholidinov, H.Saidov. – Toshkent: SHarq, 1999. – 9 b.
2. O'zbekiston Respublikasining Ta'lim to'g'risidagi qonuni. T.: 1997.
3. O'zbekiston Respublikasining Kadrlar tayyorlash milliy dasturi. T.: 1997.
4. A.P. Gogova «Erkaklar va ayollar ustki kiyimini konstruksiyalash asoslari», Legprombo'tizdat, 1986 y.
5. G.K. Xasanboeva, I.O. Krimova «Kiyim modelini ishlash va konstruksiyasini tayyorlash», O'qituvchi, T., 1990 y.
6. T.I. Yeryomenko. Sehrli igna. Toshkent, «O'qituvchi», 1990.
7. M. Jabborova. Tikuvchilik texnologiyasi. Toshkent, «O'qituvchi», 1989.
8. www.ziyouinet.uz